

De geschiedenis van La Mothe

De stichting van de stad

In 1238 belooft graaf Henri II van Bar aan Mathieu II, hertog van Lotharingen, dat hijzelf en zijn nakomelingen nooit een fort zullen bouwen in het grensgebied tussen Neufchâteau en Lamarche. Maar in 1255 verbreekt zijn zoon Thiébaud II het verdrag. Na het verkrijgen van het domein Saint-Hilairemont (vroegere naam van La Mothe) begon Thiébaud II met de bouw van een nieuwe stad. In juli 1258 kende hij aan de burgers een charter van rechten toe.

De hertog van Lotharingen Ferri III protesteerd. De graven van de Champagne, Bourgogne en Nevers worden gevraagd te arbitren, en zij geven de graaf van Bar gelijk. Maar de Hertog van Lotharingen bestrijdt dit besluit en de oorlog breekt uit tussen Lotharingen en de Barrois. De arbitrage van Saint-Louis, koning van Frankrijk, zal nodig zijn. Hij vraagt aan Thiebaut II om voor La Mothe eer te betonen aan de graaf van de Champagne. Het eerbetoon was in de middeleeuwen de handeling waarbij een vazal trouw belooft aan zijn heer.

Dit eerbetoon dat de graaf van Bar verschuldigd is aan de graaf van Champagne bevat alle kiemen van het conflict dat Lotharingen en Frankrijk gedurende de zestiende en zeventiende eeuw verdeeld zal houden. Door het huwelijk in 1284 van de erfgename van de Champagne met de toekomstige koning Philippe le Bel, en dus de aansluiting van de Champagne aan Frankrijk, is het eerbetoon voortaan verschuldigd aan de koning van Frankrijk. Na het samenvoegen van de Barrois en Lotharingen, moet de Hertog van Lotharingen dus eer betonen aan de koning van Frankrijk.

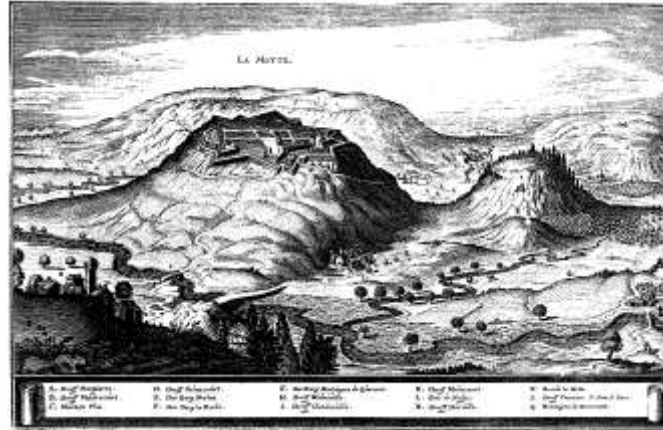
Lotharingen tussen Frankrijk en Keizerrijk

Maar de rivaliteit tussen de hertogen van Lotharingen en de graven van Bar is maar een banale gebeurtenis in het middeleeuwse leven. Zij eclipsert een andere realiteit: de strategische, maar ook heel moeilijke, positie van Lotharingen tussen Frankrijk en het Duitse Keizerrijk.

Door het ondertekenen van het vredesverdrag van Chiers in 935 trad Lotharingen toe tot het Keizerrijk. Deze situatie is echter nooit geaccepteerd door de koningen van Frankrijk, die geen rust hadden om Lotharingen te veroveren om hun oostgrens te versterken. De hertogen van Lotharingen speelden op wijselijke manier de neutraliteit tussen de twee burens.

De relaties tussen het hertogdom Lotharingen en Frankrijk zijn vriendschappelijk tot 1541, het jaar waarin François, erfgenaam van het hertogdom, in het huwelijk treedt met Chrétienne de Danemark, de nicht van Charles Quint. Zijn vader, hertog Anthony, wilde evenwicht brengen in zijn allianties. Maar hij verwekte ook een koninklijke woede. Koning François I poogde dan ook om de neutraliteit van het hertogdom te verzekeren. In 1542 slaagt hij hierin

door het Verdrag van Neurenberg. Charles Quint erkent voor altijd het hertogdom Lotharingen als vrij en niet inlijfbaar. De relatie met het Empire werd omgezet van vazalliteit naar een protectoraat. Maar Lotharingen werd verplicht tot een strikte neutraliteit.

La Mothe (gravure van Merian)

Het regentschap van Chrétienne de Danemark

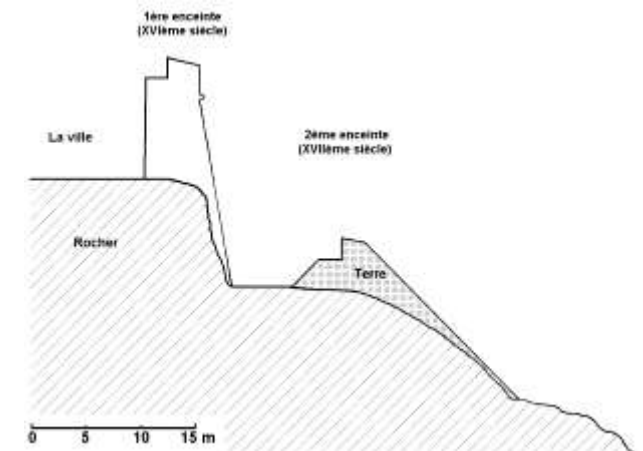
In 1544 sterft de hertog Anthony. Zijn zoon François volgt hem op. Door ziekte sterft deze op zijn beurt in 1545. Hij laat een weduwe van 24 jaar achter, Chrétienne de Danemark. Zijn zoon, de toekomstige Charles III, is slechts 3 jaar oud. De adel van Lotharingen stelt Nicolas de Vaudémont, de broer van de overleden hertog, voor als regent. Maar Chrétienne de Danemark intrigeert en dringt zich op. Uiteindelijk werd een compromis gevonden: ze werden co-regent benoemd.

Mooi en energiek, Chrétienne wil alleen regeren. Zij respecteert niet de wens van de adel van Lotharingen om een strikte neutraliteit te handhaven tussen de twee machtige burens en neigt naar het Keizerrijk. En zij besluit dan ook om de vestingwerken van La Mothe te versterken. Ze doet een beroep op de Italiaanse ingenieur Ambrogio Precipiano die de vestingstad Dole in de Franche-Comte versterkte voor de rekening van Charles Quint. Precipiano maakt de tekeningen voor een nieuwe versterkte muur. De werken beginnen onmiddellijk.

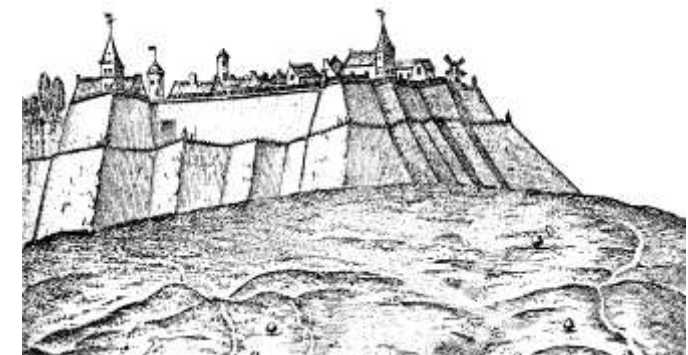
Koning Henri II van Frankrijk werd gekroond in maart 1547. Op zijn laatst in februari 1548 verneemt hij dat Chrétienne de Danemark grote werken uitvoert in La Mothe. En, nu twijfelt hij aan de neutraliteit van de regente van Lotharingen en vreest dat La Mothe eens gebruikt kan worden door Charles Quint als een bruggehoofd naar de treden van het koninkrijk. Henri II vroeg een gesprek aan met Chrétienne dat in juni 1548 plaats vond in Joinville. De koning verkreeg van haar de belofte dat de werken stilgelegd zouden worden gedurende de minderjarigheid van de toekomstige hertog

Charles III. Maar op de dag zelf van zijn vertrek uit Nancy, op 12 juni om 5 uur 's morgens, had ze een notaris en vier getuigen laten komen en had verklaard op voorhand te protesteren tegen elke concessie die haar afgedwongen zou worden. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de belofte niet nagekomen werd! De werkzaamheden worden voortgezet tot in 1590, het jaar van de voltooiing van de eerste muur met de bouw van de poort Soulaucourt. Tenminste vanaf 1563, en tot aan zijn dood in 1595, wordt het project gedirigeerd door Florent De Belleau.

In het begin van de zeventiende eeuw werd deze eerste muur versterkt door de aanleg van een tweede, gemaakt van aarde en steen. Deze beschermd een overdekt pad dat aan de voet van de muur van de eerste ommuring liep. Deze tweede muur versterkte de indruk van de hoogte en de sterkte van de eerste. Hij maakte vooral het naderen en ondermijnen moeilijker.

Profiel van de dubbele muur van La Mothe

La Mothe in 1645 (gravure van Malthus)

De Dertigjarige Oorlog (1618-1648)

De Dertigjarige Oorlog, die een groot deel van Europa en met name Lotharingen verwoeste, is een confrontatie tussen Frankrijk en het Keizerrijk. In Lotharingen traden de acteurs aan in 1624, het jaar waarin Richelieu in Frankrijk en Charles IV in Lotharingen aan de macht kwamen. Charles IV is een verklaard katholiek. Hij weigert de politiek van strikte neutraliteit tussen Frankrijk en het Keizerrijk. Hij weigert de verschuldigde eer te betonen voor de onstabiele Barrois. Bovendien durft hij op het hof in Nancy de franse tegenstanders van Richelieu te ontvangen, en met name Gaston d'Orleans, de broer van de koning.

Het begin van het conflict tussen Frankrijk en Lotharingen

In mei 1632 valt het Franse leger Lotharingen binnen. Op 26 juni 1632 accepteerde Charles IV een verdrag te ondertekenen in Liverdun. Hij verplichtte zich met name om binnen een jaar eer te betonen voor de Barrois. Maar op 30 juli 1633, besluit het Parlement in Parijs tot de inlijving van de Barrois, omdat het beloofde eerbetoon niet is betoond. De koninklijke troepen dringen opnieuw Lotharingen binnen en belegeren Nancy. De stad is snel genomen. Op 20 september ziet Charles IV zich gedwongen tot het tekenen van een nieuw verdrag in Charmes .

Op 19 januari 1634 trad Charles IV af en liet de hertogelijke troon over aan zijn broer Nicolas-François, bisschop van Toul. Na zich de nodige toestemmingen gegeven te hebben, trad deze laatste op 18 februari 1634 heimelijk in het huwelijk met zijn nicht Claude, erfgename van de hertogdommen, om een door Frankrijk georganiseerde unie te voorkomen. Het huwelijk wordt onmiddellijk voltrokken. Richelieu is woedend en laat het echtpaar opsluiten in het hertogelijk paleis van Nancy. Maar op 1 april lukt het hen, vermomd, te ontsnappen en Florence te bereiken.

Het eerste beleg (8 maart-27 juli 1634)

Vanaf 8 maart omsingelt de markies de La Force, hoofd van de Franse troepen, de stad en blokkeerde haar volledig. Hij liet vanuit franse steden in de omgeving kanonnen en mortieren komen. Hij liet loopgraven aanleggen in de richting van de bolwerken van Sainte-Barbe, Saint-Nicolas en Danemark. Vanaf 9 juni konden batterijen en mortieren geïnstalleerd worden. Op 17 juni bereikten de Fransen de voet van de contrescarp.

Ze begonnen dan de bolwerken te ondermijnen om ze omver te werpen. Binnen in de stad werd de situatie steeds moeilijker. Water en voorraden ontbraken. Op 21 juni werd de gouverneur de Choiseul d'Isches gedood door de scherf van een kanonkogel. Op 6 juli werd de gracht van alle kanten bereikt, met name dankzij de jonge burggraaf de Turenne. Zware regenval zette gelukkig de franse loopgraven onder water en dat gaf enig respijt aan de belegerden. Op 26 juli ontploten de mijnen onder het Bastion Saint Nicolas, en openden een brede bres. Reeds op 27 juli werd de capitulatie ondertekend.

Lotharingen was onder totale controle van Frankrijk en verkeerde in een trieste staat. De pest maakte overal vele slachtoffers. Charles IV zette niettemin zijn politiek ten dienste van het Keizerrijk voort. Hij moest accepteren om in Parijs te gaan onderhandelen. Op 29 maart 1641 tekende hij in Saint-Germain-en-Laye, de "kleine" vrede en betoogde eer voor de Barrois. Het was weliswaar een vernedering voor hem, maar hij had zijn hertogdom kunnen redden. Hij was echter niet van plan om zijn beloftes na te komen. In april 1641 hervatten de vijandelijkheden al.

Het tweede beleg (juli 1642 - mei 1643)

De koning verloor opnieuw zijn geduld en stuurde Hallier om La Mothe in te nemen. Maar op 4 december 1642 stierf Richelieu. Louis XIII stierf op 14 mei 1643. Deze dubbele dood redde tijdelijk La Mothe. In mei 1643 werd de blokkade opgeheven. Mazarin kwam dan aan de macht. Verschillende keren probeerde hij Charles IV te overtuigen om hem La Mothe af te staan, om deze voortdurende bedreiging voor het koninkrijk te vernietigen. Omdat hij de stad niet kon verkrijgen, zwoer hij haar te verwoesten.

Het derde beleg (december 1644-7 juli 1645)

Magalotti kreeg de opdracht om de stad in te nemen. Op 6 december was hij ter plekke. In januari werden de boeren uit de omgeving verplicht om rond de stad een omwalling te graven die verdedigd werd door zeven schansen. De gouverneur Clicquot organiseerde sabotages om de werken te vertragen, maar zonder veel succes. Begin mei was de omwalling voltooid en alle hulp uitgesloten. De Fransen begonnen toen de loopgraven aan te leggen in de richting van de stad. Half mei bereikten ze het midden van de glacis. Op 20 juni werd Magalotti dodelijk getroffen. In de nacht van 27 op 28 juni verwijderden de Fransen de contrescarp. Na overleg werden de voorwaarden van de overgave op 1 juli aanvaard en op 7 juli geratificeerd.

Vrije aftocht werd toegekend aan de verdedigers. Bovendien voorzag het artikel 15 van de capitulering "*dat de burgers vrij waren om in La Mothe of elders te verblijven en dat ze gehandhaafd werden in hun eigendommen en rechten, in welk land dan ook.*"

Kaart van het beleg van 1645 (gravure van Beaulieu)

De vernietiging

Reeds op 5 juli werd door de Gombaut, intendant van het leger van de koning, een bevel getekend om inwoners van de stad en het baljuwschap van Epinal ter beschikking te stellen om mee te werken aan de vernietiging van de stad. De nog niet eens ondertekende artikelen van de capitulatie waren reeds geschonden !

Op 15 juli 1645, werd het volk op de hoogte gesteld van de voornemens van Mazarin om de stad volledig te vernietigen. Nicolas Dubois de Riocour werd naar het hof van Frankrijk gestuurd om het nakomen van de voorwaarden van de capitulatie te verkrijgen. Reeds op 20 juli begon de sloop, terwijl du Boys de Riocour nog niet eens terug was van zijn missie bij het hof in Versailles.

Eind september was de stad alleen nog maar een hoop ruïnes.

La Mothe in 1645 (fragment van de gravure van Beaulieu)

Association pour La Mothe - Vereniging voor La Mothe

Voor meer informatie: association@la-mothe.eu

BEZIENSWAARDIGHEDEN IN LA MOTHE?

- De ondergrondse poort, de primitive toegang tot de stad tot in 1590, beschermd door de zuidelijke oreillon van het bastion Saint-Georges.

- De poort van Soulaucourt, ook wel de poort van Frankrijk genoemd. Zij werd gebouwd tussen 1586 en 1590 en vervangde de ondergrondse poort, die dan verbouwd werd tot bunker, en zij vergemakkelijkte de toegang tot de stad. Let op de koetspoort en de voetgangerspoort, voorheen beiden beschermd door een ophaalbrug. Zuilen, gemaakt van semi-circulaire tamboers, waarvan een op de twee iets naar achter staat, maakten deel uit van de decoratie. Boven de deur bevond zich een grote gebeeldhouwde cartouche met het wapen van Lotharingen en van de gouverneur van de vesting Rene d'Anglure, Sr de Melay, en daarboven een standbeeld van Saint-Claude.

- De overblijfselen van de dubbele muur, op vele plekken zichtbaar, met name 50m ten zuiden van de poort van Frankrijk.

- Het kasteel gebouwd tussen 1260 en 1280. Het in 1897 opgerichte herdenkingsmonument staat midden op de binnenplaats. De gebouwen leunden aan tegen de muren: aan de noord- en westkant, twee grote vleugels; aan de zuidkant, het arsenaal, gebouwd op intussen ingestorte kelders, wat het ruige reliëf verklaart; aan de oostkant de stallen en dienstgebouwen; in de noordoostelijke hoek, de kapel. De deur, waarvan de drempel nog goed zichtbaar is, werd beschermd door een poort, schrijlings gebouwd over de gracht. Deze laatste en de peiler van de brug, die de ophaalbrug vervangen heeft, zijn nog goed zichtbaar.

- De overblijfselen van het plaveisel van de straten.

- Overal in de stad corresponderen de golvingen in het terrein en de gaten op de plaatsen van de huizen aan ingestorte kelders of regenputten. Twee regenputten zijn zichtbaar in de straat langs de noordelijke muur van het kasteel.

- Het koor van de collegiale kerk met zijn vlakke koorafsluiting en, grenzend aan het noordelijke dwarsschip, de overblijfselen van twee van de galerijen van het klooster, met de pilaren die de gewelven ondersteunen; de kerk, in de vorm van een latijns kruis, was voorzien van drie schepen. Een begraafplaats omgaf de kerk aan de zuid- en oostkant. De grafkuil die tegen de muur van de absis aan ligt, lijkt een knekelhuis te zijn.

- Aan de noordkant, de grote gracht gegraven in 1547/48, nu gedeeltelijk gedempt, die de bolwerken van Danemark en Vaudémont (en de courtine die ze verbindt) afscheidt van het retranchement dat buiten de stad was gebleven tijdens de bouw van het omringende bolwerk. Op de loopbrug die de courtine met het retranchement verbond werd tijdens het beleg van 1634 de gouverneur Antonio de Choiseul d'Isches gedood.

- Aan de zuidkant, op het hoogste punt van de muur, de basis van de windmolen en de resten van het bastion Saint-Nicolas. Na de verwoesting tijdens het beleg van 1634 werd het herbouwd in 1635-1636 met een "afluister-galerij" die het mogelijk maakte om de vijandelijke pogingen tot ondermijning te kunnen horen en te verhinderen.

WAAR ZIJN HERINNERINGEN AAN LA MOTHE TE ZIEN?

De kerk van Outremécourt

Zij werd gebouwd door de pastoor Nicolas de Landrian van 1698 tot 1700 in een zeshoekige vorm, met stenen van de collegiale kerk van de stad. Volgens de traditie reproduceert deze plattegrond de plattegrond van La Mothe met haar zes bastions. De kerk symboliseert de eerste muur en de muur van het kerkhof de tweede. Het portaal van de kerk is versierd met twee kolommen bestaande uit elementen afkomstig van gebouwen in La Mothe. Het entablement boven het portaal is een opstapeling van grafstenen uit de oude kerk. De klokketoren doet denken aan een uitkijktoren.

Binnenin heeft de Landrian de juwelen van de voormalige collegiale kerk samengebracht: aan de linkerkant van het koor, Onze Lieve Vrouw van het klooster, een maagd met het kind uit de zeventiende eeuw; in de kapel aan de linker zijde, een bas-reliëf daterend uit 1710 en bestaande uit een visie van Saint-Hubert (midden zestiende eeuw) met daarboven twee beelden uit de achttiende eeuw die de heilige Mansuy en Nicolaas voorstellen. De kapel is gewijd aan de nagedachtenis van de Landrianen, waarvan de grafstenen de muren decoreren. In een nis aan de rechterkant van de abside, een reliekschrijn met drie fragmenten van de kroon van Christus, die in 1672 teruggevonden zijn in de ruïnes van de collegiale kerk.

De heuvel van Fréhaut

De overblijfselen van het retranchement, dat in 1645 door de Fransen gegraven werd, zijn nog goed zichtbaar. De gracht staat bij nat weer gedeeltelijk onder water.

In Nijon

In de kerk bevindt zich het grafmonument van de in 1551 gestorven Jean Plumeret, kanunnik van La Mothe. Dit monument van pure renaissance stijl is groots. Onderaan informeert een inscriptie over de omstandigheden van zijn transport naar Nijon door zijn achterneef, de plaatselijke pastoor.

In Epinal

Het museum bewaart de grafsteen van Jean Chintrel, overleden in 1402, en die zich eerder in de kerk van Outremécourt bevond.

In Nancy

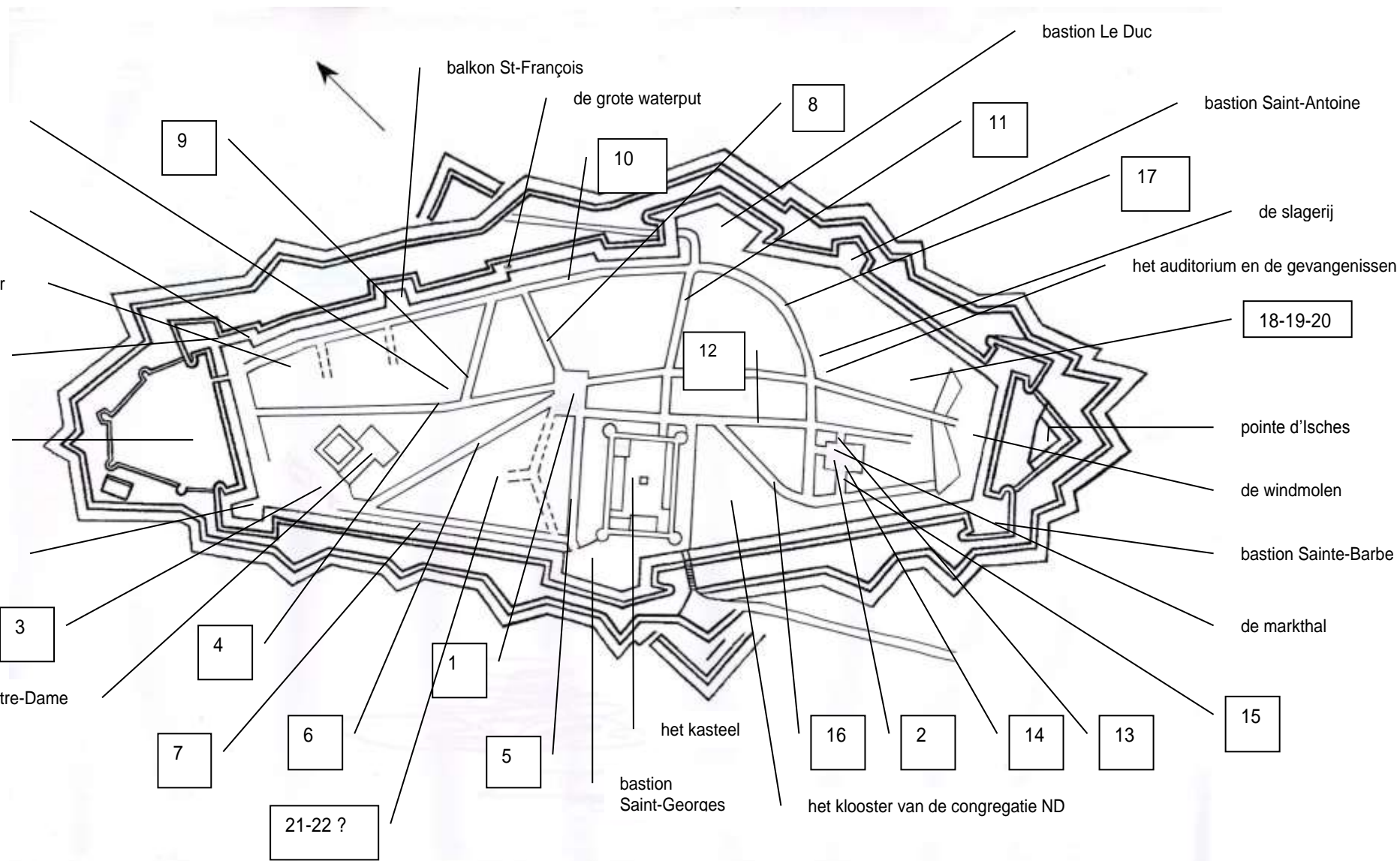
Het Musée lorrain bewaart een schilderij dat het tijdens het beleg van 1645 gebombardeerde La Mothe voorstelt, gravures, portretten en herinneringen van de beleggen en van de verdedigers van de stad, en tenslotte een paar ter plaatse gevonden objecten.

La Mothe en Bassigny

La Mothe in 1634 (gravure van Abraham Bosse)

De plattegrond van de stad in 1645

Pleinen en straten

- 1 het kruisplein
- 2 het markthalplein
- 3 het plein Génin
- 4 de grande rue
- 5 de straat van la vieille poort van Soulaucourt
- 6 de straat van het kruis naar de kerk

- 7 de straat van de kerk naar de poort van Soulaucourt
- 8 de straat van het kruis naar de regenputten
- 9 de straat van de oven naar de grote regenput
- 10 de straat van de regenput naar de poort van Outremécourt
- 11 de straat van het kasteel naar de poort van Outremécourt
- 12 de straat van het kasteel naar de markthal
- 13 de straat van de markthal
- 14 de straat achter de markthal

- 15 de straat van de markthal naar de straat van Offrécourt
- 16 de straat van Offrécourt
- 17 de straat van de slagerij
- 18 de straat van Vaulcugnot
- 19 de straat van de Moynier
- 20 de straat van de molen
- 21 de straat van de Lombarden
- 22 de straat van Montfort